

"הלכות ארץ ישראל"; ברכת המצוות

ליקוטים במשנה וברא"ש

חולין (ב.)

ב ברכות המצוות עובר לעשייתן

גמרא פסחים (ז:), "מעיקרא בעינן ...
לעשייתן"

חידושי רבינו דוד התם (ד"ה כל המצות), עד
"... וכן כלן"

- על איזו קושיא בא רבינו דוד ליישב?
- איזו קושיא אחרת מתעוררת מזה?

המשך דברי **הגהות אשר"י** הכא, "והשוחט
צריך ..."

רמב"ם הל' ברכות (פרק י"א הלכות ב', ה' - ז')

- במה נחלקו הני ראשונים להלכה בעניני
ברכת המצוות?
- מהו שורש מחלוקתם?

ריטב"א פסחים (שם ד"ה וכתב הרי"ט)

- על איזה קושי עמד הריטב"א?
- מה חידש?
- מהי דעת הרמב"ם בזה -

רמב"ם הל' ברכות (פרק א' הלכות א' - ד'),
ובפרט הל' ג' - דוק היטב בלשונו!

[שו"ת **נודע ביהודה** חלק יורה דעה (קמא סי' צ"ג)]

ג שחיטת חש"ו בדיעבד

[**תוס'** (ד"ה שמא), **רא"ש** (המשך סי' ב'), **מרדכי** (המשך סי'
תקע"א)]

א שחיטת אשה

משנה הכא

המשנה הבאה איירי בשחיטת קרבת:

משנה זבחים (לא:), עד "... בבשר"

גמרא התם (לב.) י"ב שורות, עד "... תנא
ששחטו"

ועכשיו נוכל לשוב אל דברי הראשונים
הכא:

תוס' הכא (ריש ד"ה הכל), לפחות עד "...
אפילו במוקדשין"

רא"ש הכא (סי' א' וריש סי' ב'), עד "... מומחין
שוחטין"

- מהי כוונת הרא"ש בדבריו על שחיטה בלי
ברכה?

[**מרדכי** הכא (סי' תקע"א), עד "... נהיגינן כותיה"]

הגהות אשר"י על הרא"ש הכא (סי' ב'), עד
"...מהרי"ח"

תוס' הרא"ש הכא (ד"ה הכל)

[**טור**, **בית יוסף** ו**שלחן ערוך** יורה דעה (סי' א' סעיף א')
לגבי שחיטת נשים]

משרי תש"פ

דף־מקורות - **עיון 5**

שו"ת נודע ביהודה חלק יורה דעה קמא (סי' צ"ג)

[סי' צ"ג] ב"ה פראג א' כ"ב סיון תקל"ו לפ"ק: תשובה שלום וישע רב לכבוד אהובי הרב המופלא האלוף בתורה. מדבר בשפה ברורה. כבוד מוהר"ר בער נר"ו אב"ד דק"ק גויטיין יע"א:
מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בד"ת הנני משיב על ראשון ראשון. אשר שאל ...

[סי' צ"ג] ועל הרביעית אשר שאל בנוסח לשם יחוד אשר חדשים מקרוב נתפשט ונדפס בסידורים הנה בזה אני משיב עד שאתה שואלני נוסח אמירתו יותר ראוי לשאול אם נאמר כי טוב באמירתו. ולדעתי זה רעה חולה בדורנו ועל הדורות שלפני זמננו שלא ידעו מנוסח זה ולא אמרוהו והיו עמלים כל ימיהם בתורה ובמצות הכל ע"פ התורה וע"פ הפוסקים אשר דבריהם נובעים ממקור מים חיים ים התלמוד עליהם נאמר תומת ישרים תנחם והם הם אשר עשו פרי למעלה וגדול מעל שמים חסדם. אבל בדורנו הזה כי עזבו את תורת ה' ומקור מים חיים שני התלמודים בבלי וירושלמי לחצוב להם בורות נשברים ומתנשאים ברום לבבם כל אחד אומר אנכי הרואה ולי נפתחו שערי שמים ובעבורי העולם מתקיים אלו הם מחריבי הדור. ועל הדור היתום הזה אני אומר ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם וחסידים יכשלו בהם. והרבה היה לי לדבר מזה אבל כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע וה' ירחם עלינו.

ובגוף דבריו שצריך להוציא מפיו שעושה הכונה על פי הסוד ומביא ראיה מריש זבחים שבגט צריך שיאמר בפירוש שעושה לשם גירושין וכן בנדר גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו ע"כ דברי מעלתו. ואני אומר ממקום שהביא ראיה משם הוא סתירה דהרי מחלק שם בין אשה לקדשים דאשה סתמא לאו לגירושין עומדת ולכך צריך שיאמר בפה וקדשים להכי סתמן כשרים לפי שסתמא לשמן עומדים וא"כ מצות שלנו קדשים ניהו קדשי גבוה וסתמא לשמן עומדים. ומה שהביא מנדריים לא הביא אלא שמחשבה בלי דיבור אינו כלום אבל מעשה בדבר שסתמא לשמה לא בעי שום סיוע. ואני אומר ק"ו הדברים אם בקדשים אף שודאי מצוה שיעשה בפירוש לשמה וכמו שאמרו בזבחים שם לשם ששה דברים הזבח נזבח כו' אפ"ה אתנו בית דין דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו והיינו שלא יאמר ולא יחשוב אפילו בלבו כדמפורש התם בתוספות בזבחים דף ב' ע"ב ד"ה קיימו ב"ד רק יעשה העבודה ולא יחשוב כלל. ואני אומר אם חשו התם שלא יאמר לשמו פן יאמר שלא לשמו וכן שלא יחשוב לשמו פן יחשוב שלא לשמו אף שהוא חשש רחוק שיטעה בין לשמו לשלא לשמו ק"ו בכונת התפלה והמצות שיש בהם כמה עיקולי ופשוטי וכמה חשש קיצוץ בנטיעות כאשר ראינו כ"ז במופת פשיטא שיש לבטל שלא יכוין כלל ודי שעושה המצוה לשם מצוה:

ומ"ש מעלתו שטוב להיות הקשר אמיץ בדיבור ומחשבה ומעשה. הנה אנשי כנה"ג הם תיקנו לנו תפלות וברכות וליכא מידי דלא רמיזא בנוסח התפלה והברכה וברכה הוא התעוררות הדיבור ומחשבה וכל מצוה שיש ברכה לפניה א"צ לומר שום דבר לפניה רק הברכה. וכל דבר שאין ברכה לפניה אני נוהג לומר בפי הנני עושה דבר זה לקיים מצות בוראי ובזה די וא"צ יותר. והכונה הוא רק פירוש המלות וכל התיקונים למעלה נעשים מאליהם ע"י מעשינו.

אבל מה שפלפל מעלתו מה שאומרים נוסח ליחד שם יו"ד ה"י בוי"ו ה"י אם יש בזה משום הוגה השם ופלפל בדברי התוספות אם בשני אותיות ראשונות יש איסור הוגה השם. הנה לפי מה שאני זכור מילדותי ששמעתי האנשים ההם היו אומרים שם יו"ד ה"י בוי"ו ה"י במילואו ובזה ודאי ליכא משום הוגה השם. אבל כבר גליתי דעתי שיותר טובה השתיקה וישתקע הדבר וגם במחשבה לא יחשוב רק פירוש המלות ובדרך זה ילך בטח ולא יכשל בשום דבר ויותר מזה אין להאריך בדברים כאלו. ולרוב הטרדה אקצר. דברי הד"ש